

Asociácia zamestnávateľských zväzov a združení SR

Materiál na rokovanie HSR SR
Dňa 25. októbra 2021

č. 6)

k Diskusii k problému zvyšujúcich sa cien energií

Všeobecne k téme:

Celková situácia s rastom energií je témou, ktorá priamo ohrozuje zamestnanosť. V konečnom výsledku má zásadný dopad na priemyselné podniky a následne bude mať aj dopad na štátny rozpočet z pohľadu výberu daní pri znížení výkonnosti priemyslu. Nárast vstupov sa netýka len energií a pohonných hmôt, ale je vo všetkých vstupných surovinách z celého dodávateľského reťazca. Jeho nárast je dramatický a preniesť ho na zákazníka je v tak rýchлом čase nemožné. Nárasty cien vstupov pre rok 2021 v porovnaní s rokom 2020 z hľadiska vstupných materiálov dosahujú 20%, pri niektorých surovinách až 50%. Uvedené percentuálne zaťaženie spoločností je veľmi zložitá transformovať do finančného mixu. Napríklad vodárenský sektor zaznamenal 40% nárast nákladov na elektrickú energiu, čo v prepočte na Euro znamená zvýšenie nákladov až o 16 miliónov Eur (čerpádlá, dúchadlá, ČOV, úpravne....) a 30% nárast nákladov na dodávku plynu, v prepočte na Euro zvýšenie nákladov o necelý 1 milión Eur (vykurovanie, technológie čistenia odpadových vôd a spracovania kalu).

Momentálne na priemyselné podniky pôsobí aj nedostatok polovodičov, ktorý už negatívne ovplyvňuje fungovanie nielen v automobilovom priemysle, ale aj u výrobcov elektroniky, bielej techniky a tým aj ich subdodávateľov.

Z pohľadu energií je aktívna hrozba pre exportné firmy, keďže aktivita okolitých krajín pri podpore vlastných podnikateľských jednotiek je vyššia (napr. súčasná aktivita vlády ČR a aj PL pri znižovaní DPH za energie a pod.) a už aj tak vysoké poplatky spojené so spotrebou elektrickej energie a plynu deformujú náš export už pri štarte v konkurenčnom boji.

V širšom kontexte sa priemysel dostáva do situácie, že súbeh týchto faktorov v jednom čase nie je schopný prekonať a zvládnuť bez intervencie a pomoci zo strany štátu.

V súvislosti s negatívnym dopadom rastúcich cien energií sa ocitol v ohrození aj sektor zdravotníctva, primárne ambulantný sektor, ktorý zostal uväznený bez pomoci a podpory v segmente neregulovaného zákazníka. Napriek faktu, že spotrebou ambulancie prevažne zodpovedajú regulovanému segmentu, nie sú vlastníkami odborných miest, ktoré sa nachádzajú vo veľkých poliklinikách, či súkromných budovách a energie sú im refakturované. Ambulancie nemôžu zvýšené náklady premietnuť do cien zdravotných výkonov. Rovnako nemohli súčasnej situácii predísť, pretože zmluvy za dodávku energií nepodpisujú samostatne. Bez zásahu a podpory kompetentných si ambulantný sektor sám neporadí, následkom čoho bude ohrozená zdravotná starostlivosť pacientov.

V tejto súvislosti doplníme informáciu od Asociácie nemocníc Slovenska, ktorá uvádza, že odhadovaný nárast prevádzkových nákladov v dôsledku rastu cien energií a ďalších vstupov je pre rok 2022 v porovnaní s rokom 2021 u 78 členov Asociácie nemocníc Slovenska na úrovni cca 20 mil. Euro. Výrazný rast prevádzkových nákladov nielen v dôsledku energetickej krízy prehľbuje stav existenčného ohrozenia poskytovateľov zdravotnej starostlivosti. U členov ANS vznikajú obavy, že pri nezabezpečení dostatočného finančného krytia môže v dôsledku platobnej neschopnosti dôjsť k uzatváraniu niektorých oddelení a k obmedzeniu dostupnosti poskytovanej zdravotnej starostlivosti. ANS aj v tejto súvislosti pokladá za nevyhnutnú úpravu návrhu štátneho rozpočtu pre rok 2022 v rezorte zdravotníctva pre zabezpečenie stability a predvídateľnosti financovania, ku ktorému sa Vláda SR zaviazala vo svojom Programovom vyhlásení. ANS spolu s AZZZ SR a ďalšími organizáciami pôsobiacimi v zdravotníctve deklarovala požiadavku úpravy rozpočtu na rok 2022 aj vzhľadom na dramatický nárast prevádzkových nákladov v Memorande zo dňa 19.10.2021.

Výrazné zvyšovanie cien vstupov/energií má negatívny dopad aj na ekonomiku agropotravinárskeho priemyslu. Slovenská poľnohospodárska a potravinárska komora uvádza zhrnutie na príklade pekárenských výrobkov:

Podstatne vyššie ceny potravinárskeho obilia a ostatných vstupov (rastú ceny obalových materiálov - papier, fólie, palety) sú pod vplyvom globálnych ekonomických tendencií. Výrazný nárast cien sa očakáva u elektrickej energie. Optimistický odhad je nárast nákladov o 45 %. Pokiaľ má mlynský priemysel na Slovensku za týchto podmienok naďalej fungovať, vyrábať múky, v mlynských výrobkoch nemôže dlhodobo ohrozovať svoju ekonomickú stabilitu. Tieto skutočnosti vyžadujú výrazné zvýšenie odbytových cien múky, podľa bilancii mlynských podnikov od 25- 30 %. Špecifickým druhom nákladov pre pekárov v roku 2022 budú energie. Je avizovaný rapidný nárast cien plynu, ale aj elektrickej energie pre rok 2022. Vzhľadom k tomu, že podľa našich údajov mnohé pekárne nemali zakontrahované ceny energií z predchádzajúcich 2 rokov, stúpnu im náklady na energie v roku 2022 o viac ako 50 %, výnimku nebudú tvoriť aj nárasty o viac ako 100 %, pričom podiel energií na celkových nákladoch pri výrobe pekárenských výrobkov je na úrovni 7 % a neustále rastie.

Považujeme za nevyhnutné prijať v krátkom čase opatrenia na zmiernenie dôsledkov rastúcich cien energií a do diskusie zasielame návrhy možných opatrení na zníženie dopadu neúmerneho rastu cien energií na podnikateľský sektor, a tým predchádzanie jeho kolapsu. Sme toho názoru, že uvedené návrhy sa dotýkajú predovšetkým Ministerstva hospodárstva SR, Ministerstva financií SR, Ministerstva životného prostredia SR ako aj Úradu pre reguláciu sieťových odvetví. Žiadame, aby tieto ministerstvá dôrazne upozorňovali na daný problém aj Európsku komisiu, pretože je to celoeurópsky problém a roztočenie inflačnej špirály bude v konečnom dôsledku negatívne vplývať na ekonomiku celej Eurozóny. Európska komisia by mala aj sama zasiahnuť a zabrániť negatívne vplyvu rastu cien energií na hospodárstvo celej EU.

Návrhy AZZZ SR do diskusie k zníženiu dopadu neúmerneho rastu cien energií na podnikateľský sektor za priemysel a zdravotníctvo :

Všeobecné návrhy na opatrenia proti zvyšujúcim sa cenám energií a vstupov

- okamžité zníženie poplatkov spojených s distribúciou elektrickej energie a plynu minimálne na úroveň okolitých krajín EÚ, ktoré môže byť hradené z Envirofondeu
- ako dočasné riešenie zrušiť/znížiť DPH na energie (po vzoru ČR, kde vláda schválila nulovú sadzbu u elektriny a plynu na budúci rok, pričom vzťahovať sa má už aj na november a december tohto roka)
- ako dlhodobé riešenie navrhujeme odbremeniť výrobu energie pre vlastnú spotrebu od poplatkov a spotrebnej dane (fotovoltaika, kogenerácia, vodíkové zdroje a pod.) a naopak ju cielene podporovať
- zníženie poplatkov v rámci regulovaných cien distribúcie
- zníženie spotrebných daní na palivá
- odklad platby odvodov do Národného jadrového fondu na rok príp. dva roky
- zníženie tarify za prevádzkovanie systému (resp. odloženie/rozloženie platby na dlhšie obdobie)
- zníženie tarify za rezervovanú kapacitu (resp. odloženie/rozloženie platby na dlhšie obdobie)
- výraznejšia podpora zo strany finančných inštitúcií (dosahujú rekordné zisky) pri financovaní investícií na zníženie energetickej náročnosti a obnoviteľných zdrojov (predfinancovanie alebo refundácie, výhodne rozloženie splátok...)

Adresné opatrenia pre podniky

Veľké podniky:

- výraznejšia a priama podpora štátu pri financovaní investícií na zníženie energetickej náročnosti a obnoviteľných zdrojov pre veľké priemyselné podniky z Envirofondeu
- kompenzácia časti ceny povoleniek zo strany štátu na prechodné obdobia s otvorením možnosti preklenúť čas na investovanie technológií

Malé a stredné podniky:

- poplatky zhodnotiť na plošnom základe cez dane, špecificky na veľko a malo odberateľov
- zabezpečiť masívnu a rýchlu podporu výstavby fotovoltaických elektrární pre malé a stredné firmy, ktoré by čiastočne kryli spotrebu a zároveň bol proces v súlade s transformáciou na OZ, v MaS firmách sa nepredpokladajú ďalšie náklady na prenos a distribúciu, podpora za podmienky kontrolovaného nákupu panelov, pretože sa môže astronomicky nadhodnotiť ich cena a ekonomický efekt budú mať dodávatelia panelov a nie firmy, ktoré potrebujú túto elektrinu

Ambulantný sektor:

- dofinancovanie minimálne rozdielu medzi regulovanými cenami a neregulovanými cenami priamo poskytovateľom zdravotnej starostlivosti (nie prostredníctvom ZP) na základe reálneho ročného zúčtovania. Je potrebné si uvedomiť, že ambulantní poskytovatelia zdravotnej starostlivosti sú súčasťou kritickej infraštruktúry, ktorá však v podstatnej miere nemá dosah na vyjednávaní cien zmlúv za energie.
- vzhľadom na napätú situáciu s rozpočtom v rezorte zdravotníctva a zvyšujúce sa ceny energií zaradiť zdravotnícke zariadenia, ktoré sú v sieti poskytovateľov zdravotnej starostlivosti (bez rozdielu) medzi subjekty s regulovanými cenami

Uvedené návrhy sú námetmi do diskusie, uvedomujeme si, že situácia je veľmi vážna a preto odporúčame, aby boli prijaté opatrenia, ktoré by platili už vo štvrtom kvartáli tohto roku.

Stanovisko energetických zväzov

Sme si vedomí, že ide o veľmi vážnu tému, na ktorú jestvujú rôzne názory. Aj v rámci AZZZ SR pôsobia viaceré energetické zväzy a spoločnosti, ktoré majú na danú problematiku odlišný názor a s niektorými návrhmi nesúhlasia a považujú za potrebné o nich viesť fundovanú diskusiu relevantných subjektov, aby nedošlo k prijatiu unáhlených a nekoncepčných opatrení.

Napríklad k návrhom ako sú „*okamžité zníženie poplatkov spojených s elektrickou energiou a plynom minimálne na úroveň okolitých krajín EÚ*“ a „*zníženie poplatkov v rámci regulovaných cien distribúcie*“ uvádzajú, že poplatky za distribúciu energií pre domácnosti sú o 33% nižšie ako je priemer EÚ a poplatky pre firmy sú o 27% vyššie ako je priemer EÚ. Toto je výsledok „sociálnej politiky“ štátu za posledných 10 rokov. Je teda neprimerané tvrdiť, že poplatky sú vyššie ako je priemer EÚ. Keďže 2/3 výnosov sú z domácností, poplatky sú po zohľadnení tejto skutočnosti nižšie ako je EÚ. V plynárenstve sú dokonca nižšie napriek tomu, že sú tam zahrnuté poplatky za bezpečnosť dodávok (ktoré sú v iných štátoch hradené dodávateľmi), poplatky za prevádzku národného dispečingu (pričom iné krajiny majú extra poplatky za operátora trhu) alebo prevádzku vysokotlakovej siete. Tým pádom sú priemerné poplatky za sieťové služby v priemere oveľa nižšie ako je priemer EÚ, len pôsobením „sociálnej politiky“ sa oveľa viac zľavovali pre domácnosti na úkor firiem. Sieťové spoločnosti sa nevyhýbajú diskusi o presune tohto benefitu z domácností naspäť na firmy a vyrovnanie stavu, avšak nesúhlasia s tvrdením, že poplatky sú vysoké a treba ich znížiť bez toho, aby k tomu boli prezentované analýzy a podklady.

Ďalej napríklad k návrhu na „*zabezpečenie masívnej a rýchlej podpory výstavby fotovoltaických elektrární pre malé a stredné firmy, ktoré by čiastočne kryli spotrebu a zároveň bol proces v súlade s transformáciou na OZ, v MaS firmách sa nepredpokladajú ďalšie náklady na prenos a distribúciu, podpora za podmienky kontrolovaného nákupu panelov, pretože sa môže astronomicky nadhodnotiť ich cena a ekonomický efekt budú mať dodávateľia panelov a nie firmy, ktoré potrebujú túto elektrinu*“ upozorňujú, že obnoviteľné zdroje sú síce jeden z najčistejších ale súčasne aj najdrahší zdroj. Považujú za neprimerané na jednej strane hovoriť o opatreniach na zníženie ceny a zároveň podporovať „masívnu“ výstavbu OZE. Cena elektriny na 2023 už teraz umožňuje nakúpiť elektrinu lacnejšie ako vie OZE vyrobiť, pričom sa tam dostáva už aj cena za 2Q 2022. Nie sme proti výstavbe OZE, ale v kontexte zlacňovania energií považujeme za potrebné upozorniť, že sa to ekonomicky uberá opačným smerom ako je cieľ a že tieto peniaze, ktoré by sa investične minuli hneď v prvý rok (pričom elektrina by sa postupne produkovala niekoľko rokov v budúcnosti) sa dajú v oveľa väčšej miere použiť ako kompenzácia dopadov z aktuálnych výkyvov.

Záver :

Z vyššie uvedeného je zrejmé, že ide o náročnú problematiku, na ktorú jestvujú rôzne pohľady a názory. Je však zrejmé, že situácia v tejto oblasti je veľmi vážna, a preto je potrebné o nej viesť odbornú diskusiu so všetkými zainteresovanými subjektmi. Zastávame názor, že danú problematiku by mal zastrešovať rezort hospodárstva, samozrejme za aktívnej účasti aj ostatných dotknutých rezortov ako aj zástupcov podnikateľov. Navrhujeme preto, aby v gescii Ministerstva hospodárstva SR bola bezodkladne zriadená, resp. zaktívovaná komisia zložená zo zástupcov všetkých relevantných subjektov, ktorá by v krátkom čase prišla s konkrétnymi návrhmi opatrení, ktoré by následne boli uvedené do praxe. S ohľadom na vážnosť situácie dávame na zváženie, či by navrhovaná komisia nemala byť priamo v gescii pána premiéra.